

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus IV. De forma transactionis, & ex quibus causis rescindi possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

foro tamen externo ex præsumptione conventionis simoniacæ securus non erit; nisi alterius injusta vexatio notoria sit. Dixi 2. *propria auctoritate*; nam si uni parti litigantium, super beneficio, detur aliquid temporale: non in compensationem dubij juris, sed ob aliam causam, v. g. ob bonum pacis, & concordiæ, si Judicis auctoritate fiat, hoc factum damnari non debet, tanquam simoniacum, & illicitum; ut colligitur ex c. 2. *de Arbitris*; & c. *nisi* 21. *de præbend.*

2629. Not. 2. illicitam esse transactionem super jure *Patronatus* interventu rei temporalis, ut habetur c. *Præterea* 9. *h. t.* cum enim inter quosdam Laicos, & Religiosos, controversia esset de jure præsentandi ad Ecclesiam Parochialem, eamque sic transgressissent, ut jus præsentandi ad Laicos pertineret; Religiosis autem ex dicta Ecclesia pensio annua, quæ antea dari solita non est, proveniret: *hanc pactionem simoniacam esse respondit* Lucius III. ac proinde irritam, ex quo Religiosi nullum commodum percipere possint.

2630. Not. 3. nec super *Spirituali subjectione* licitum esse transigere data re aliqua temporali, per c. *Præterea*, 10. *h. t.* cum enim contraversia esset de Capella quorundam Monachorum, utrum subjecta esset Ecclesiæ matrici? Monachi *confitebantur subjectam olim fuisse*; sed postea *transactione quadam liberatam*; quia censum annuum constituerant matrici Ecclesiæ solvendum, ut Capella à subjectione ejus *eximeretur*. Sed pro majore, seu matrice Ecclesiæ allegabatur, quod super *Spirituali subjectione* transigere non liceat. Ad hæc respondit Coelestinus III. cum Fratres confiteantur, *Capellam illam matrici Ecclesiæ subjectam fuisse*; at verò *per transactionem*, quippe irritam & simoniacam *liberata non sit*, ideo contra illos sententiam ferendam esse. Neque referre, ait Pontifex, quod determinatè non sciatur, quantus fuerit census ille; quia quantumcunque fuerit, constat transactionem de censu solvendo pro exemptione à Spirituali subjectione simoniacam esse.

Ex hoc textu colliges 1. in pacto simoniæ non attendi (an quis pro acquirendo beneficio, vel re Spirituali, multum, vel parum dederit) si adfuit animus reciprocam pactionem instituendi. Sic enim

Tom. I.

verè jam appretiatum spirituale re temporali, ut constat ex textu. Colliges 2. ubi constat locum aliquem, vel personam olim alteri subjectam fuisse, præsumi adhuc subjectam, nisi contrarium ostendatur. Nam, *olim subjectus præsumitur etiam hodie subjectus*; & *olim possessor, etiam hodie præsumitur possessor*. Sic Alcianus *de præsumpt. Reg. 2. præsumpt. 12.* Covarruv. *in c. Raynutius, de Testam. §. 11. n. 2.* Colliges 3. quod, si Reus per exceptionem confiteatur aliquid, quod deservit intentioni actoris, Actor possit confessionem rejicere, vel acceptare, ex eadem oppugnando Reum; prout contigit in præfenti casu, ubi Monachis excipiendo dicentibus, *se super subjectione transgressisse*, Actor confessione usus, acceptavit confessionem prioris subjectionis; nec transactione, utpote simoniacâ, sublatam, vel extinctam esse probavit, ut liquet ex dictis: Colliges 4. super re judicata transactionem fieri non posse, per L. 32. *C. h. t.* & L. 23. §. 1. *ff. de Condict. indebit.* Nam res judicata non est res dubia, nec lis incerta; quia pro veritate habetur, L. 207. *ff. de Reg. juris*; intellige, si certum sit, sententiam latam, aut rem judicatam esse; L. 11. *ff. h. t.*

ARTICULUS IV.

De forma transactionis, & ex quibus causis rescindi possit.

2631. Not. spectato jure naturali, & Canonico, nullam certam *verborum* formam requiri ad transactionem, & fieri posse vel purè, vel sub conditione, L. 9. *C. h. t. in*, vel *extra* judicium; cum, vel *sine* scriptura, L. 28. *C. eodem*; modò pro remissione litis aliquid contra præstetur, aut fiat (nam in hoc præcipuè forma transactionis consistit) & fiat super re dubia, ac jure incerto, L. 2. *C. h. t.* Not. 2. posse etiam apponi poenam solvendam ab eo, qui recesserit, L. 15. 37. & 40. *C. h. t.* & si poenæ adjiciatur clausula, *rato manente pacto*, contravenientem ad utrumque teneri, L. *qui fidem*, 16. *ff. h. t.* L. *cum proponas*, 17. *C. cod.* Ceterum, modus transigendi an pacto nudo? an contractu nominato? vel innominato? (sic enim fieri posse habetur ex L. 2. *ff. h. t.* &

Hh hh

L. 6.

L. 6. ac 15. C. eod.) est extra substantiam transactionis.

2632. Not. 3. transactionem specialem, de re aliqua certa, vel sub certo titulo, non extendi ad alia, L. si unus, 27. ff. de pact. junct. gloss. V. noceat, & L. 3. C. h. t. Si autem sit generalis, seu indefinita, æquivalere universali, & extendi ad omnia particularia sub eo genere contenta, L. tres Fratres 35. ff. de pact. & L. 29. ac 31. C. h. t. excipe 1. nisi aliquid dolo in transactione universali occulteretur; 2. nisi sit aliquid eorum, de quibus non præcessit tractatus.

2633. Cæterum transactio, jure civili, duobus modis fieri solet 1. simplici acceptilatione, quod fit, cum debitor, cui movetur, vel movenda esset lis, offert aliquid v. g. pro 100. de quibus est lis, 50. & interrogat, an sibi 50. velit? & 50. solvat; ac Creditor seu Actor respondeat, se acceptare, ut colligitur ex L. 2. ff. h. t. & L. 15. C. eod. secundò acceptilatione, præcedente Aquiliana stipulatione v. g. cum Titius præterdit à Cajo sibi deberi centum, e. g. ex venditione, vel alio simili contractu citra stipulationem; & Titius Cajum interroget, an, quod debet ultra 50. promittat se soluturum, animo novandi? & Cajus respondet: promitto, simul sub hoc interrogans Titium actorem, an hoc habeat acceptum, & is respondeat: habeo; dicitur Aquiliana stipulatio, ut explicat glossa in cit. L. 2. in casu.

2634. Ad alteram partem tituli hæc transactionem rescendi posse ex varijs causis 1. ex interposito metu injustè incusso, L. 13. C. h. t. secundò, si dolo extorta sit, L. 13. & penult. h. t. (ut si instrumenta noviter reperta essent, prius dolo è occultata. Si læsio contingat dolo; transactio rescindi potest, non autem secus; esto in re læsio intervenierit, sed sine dolo; & hoc ex L. Lucius 78. & ult. ff. ad S. C. Trebell. Nam ibi rescissio transactionis super universali fidei commissio totius hereditatis negatur; licet ex instrumentis deinde pateat magnam læsionem intervenisse. Tertio, si intervenit error substantialis L. 29. C. eod. quartò, mutuo consensu partium, L. 14. C. eod. quintò, per errorem calculi, nisi & super hoc errore transactum sit, L. unic. C. de errore Calculi: sextò per restitutionem in integrum, intellige, si exinde læsio contingat. Nec obstat, L. 5.

C. de dolo malo, ubi tribuitur actio in factum in transactione immodicè læso; quia dicta lex procedit in casu læsionis interveniente dolo, ut patet ex ultimis ejus verbis; similiter quando L. 65. §. 1. ff. de Condict. indebit: conceditur repetitio, intelligitur, ubi intervenit transactio solum imperfecta, vel aperta calumnia.

ARTICULUS V.

De effectu transactionis.

2635. PRIMUS, & principalis effectus transactionis semel bona fide, & legitime celebrata, est, finire litem, L. 10. C. h. t. Hinc invita altera parte transigentium, revocari, aut rescindi non potest, L. 5. C. h. t. & L. 16. C. eod. nec quidem sub prætextu novorum instrumentorum ad litem sopitam pertinentium, L. 19. & 29. C. h. t. esto adhuc res integra sit, & contractus ex neutra parte completus, L. 39. C. h. t. nisi instrumenta prius dolose occultata essent, ut diximus in præcedentibus. Hinc omnia instrumenta, probationes, & jura partium, in contrarium allata; post ritè factam transactionem, irrita sunt, & inania, c. sicut grave 1. h. t. ubi habetur, quòd personæ quædam Ecclesiasticæ controversiam, quam inter se, de bonis, aut juribus suis habebant, salubri transactione finierint, petentes à Gregorio 1. Pontifice, ut eam auctoritate sua confirmaret: quamobrem, respondit Pontifex, instrumenta omnia, & quidquid aliud est, quod parti uni, aut alteri, super causis transactione finitis: favere possit, jam pro irritato, & vacuo habendum esse solamq. transactionis conventionem observandam. Sed, etsi in ea per incuriam, vel imperitiam defectus aliquis commissus sit, se illum Apostolica auctoritate, & confirmatione, ex certa scientia supplere.

Ex hoc textu sequitur, transactionem, bona fide, & sine dolo factam; parere exceptionem litis finita, ut instar rei judicatae haberi debeat, ita, ut si gravis læsio partis post transactionem appareat propter nova instrumenta postea reperta, tamen transactio firma sit, nec rescindi debeat; nisi læsio facta sit in ipsa transactione. Hujus postremi ratio est ex Layman in cit. c. 1. n. 2. quia, si læsio contingat in ipsa transactione, ubi jus revera dubium, quod una pars habebat, majus, aut majoris ponderis tunc